

УДК 378.147«8/10»

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-192-59-63

ДУБРОВІНА Ірина Володимирівна –

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки і психології вищої школи
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6676-4789>
e-mail: iradubrovina@ukr.net

КОВАЛЬКОВСЬКА Ірина Іванівна –

учитель української мови та літератури
Броварської спеціалізованої школи I-III ступенів № 5 імені Василя Стуса,
магістр освітньої програми «Педагогічне дорадництво»
Національного педагогічного університету імені М. Драгоманова
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6676-4789>
e-mail: kovalkovskai@ukr.net

МЕТОДИЧНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА В КОНТЕСТІ УПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Вирішення стратегічних суспільних завдань, визначених Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту», в першу чергу залежить від особисто-професійних якостей педагогічних кадрів, рівня фахових компетентностей та неперервного розвитку. Об'єктивні вимоги суспільства до вчителів-словесників визначаються пріоритетністю потреб у постійному удосконаленні науково-методичного підґрунтя отриманих знань, необхідних для розвитку професійних компетентностей та орієнтації у сучасних європейських тенденціях. Увага, яка приділяється у всьому світі неперервній професійній освіті, обґрунтовує актуальність науково-практичного вирішення цієї проблеми, що призвело до розробки компетентнісного підходу як одного з напрямів подальшого поглиблення і розвитку кваліфікованих фахівців з широким світоглядом.

Як зазначено в Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти – підвищення якості педагогічної освіти, забезпечення її інтеграції у Європейський простір, конкурентоспроможність на ринку праці вимагає подальшого вдосконалення організації методичної підготовки та передбачає упровадження нових підходів та інтерактивних технологій навчання [5, с. 22].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема інтерактивного навчання у методичній підготовці освітян стала предметом значної кількості наукових досліджень, дискусій, формування нових підходів у педагогічну практику в роботах С. Гончарова, О. Пометун, Г. П'ятакова,

В. Терещенка, Г. Кривчикова, І. Луцик, О. Редько, Ю. Семенчук, Т. Сердюк, В. Федорчук та ін. Так, на думку О. Редько, в системі середньої освіти саме вчителі формують основу моральних та інтелектуальних якостей школярів, необхідних для демократичного і соціально-економічного розвитку країни [5, с. 22]. Суспільна потреба у мотивованих педагогах з високим рівнем самоосвіти та мобільності, спроможністю до гнучкого мислення щиро сприяє самостійному прийняттю рішень, активності та оригінальності у педагогічній праці [2, с. 10].

Мета статті – розглянути перспективи удосконалення методичної підготовки вчителя-словесника в контексті впровадження інтерактивних технологій навчання для підготовки сучасного фахівця, готового до партнерської взаємодії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Професійна діяльність учителя-словесника відбувається суголосно реаліям суспільства, в якому він знаходиться. Сучасне постіндустріальне суспільство характеризується як суспільство, в економіці якого в результаті науково-технічної революції й істотного зростання доходів населення пріоритет перейшов від переважного виробництва товарів до виробництва послуг. Наукові розробки в постіндустріальному суспільстві стали головною рушійною силою економіки – виробничим ресурсом є інформація і знання. Оскільки постіндустріальне суспільство, за визначенням Деніела Белла є «суспільством професіоналів», де основним класом є «клас інтелектуалів», то найбільш цінними якостями працівника сучасної епохи стають рівень освіти, професіоналізм, здатність до

навчання і креативність [1]. З огляду на роль знань та інформації в новій епосі розвитку людства її ще називають «інформаційним суспільством» або «суспільством знань». У результаті – виникає необхідність у підготовці спеціаліста відповідно до запитів сучасної вищої освіти і інформаційного суспільства. Робота з інформацією вимагає від викладача високого рівня комунікації, критичного мислення, навичок взаємодії.

Актуальність упровадження інтерактивних технологій в методичну підготовку вчителів-словесників визначається:

- сучасними тенденціями розвитку суспільства (глобалізація, демократизація, інформатизація тощо);

- зростаючою роллю освіти та необхідністю забезпечення її випереджального значення для розвитку суспільства в цілому та особистості зокрема;

- спрямованість фахівців на реалізацію компетентнісного, особистісно орієнтованого, діяльнісного підходу в навчанні й розвитку учнів;

- необхідністю застосування активних методів, прийомів навчання і форм організації освітнього процесу;

- інноваційними підходами до навчання української мови й літератури, тестової діагностики навчальних досягнень учнів, застосуванням нових методів і прийомів навчання, навчальних занять нових форм, розроблення та оформлення власних методичних напрацювань.

Як зазначає О. Пометун, технології методичної роботи, ґрунтуючись на гуманістичній парадигмі освіти, дозволяють ефективніше розв'язати актуальні педагогічні завдання, які стоять перед освітянами. Особливий інтерес викликає інтерактивне/взаємодіюче навчання, що спрямоване на спільну дію у педагогіці партнерства «педагог-учень» та забезпечує спільність дій та діалог з учнями-представниками нового покоління [4, с. 82].

Відомо, що інтерактивні методи навчання упроваджувалися в українській школі у період масштабного реформування шкільної освіти, приблизно з 1920-тих років. Запропоновані у той час бригадно-лабораторний і проєктний методи, робота в парах були передовими в світовій педагогіці. У процесі інтерактивного навчання суб'єкти навчання активно взаємодіяли один з одним з метою спільного розв'язання поставленого завдання, навчалися грати за правилами та виконувати ролі навчальної комунікації. Сучасне бачення інтерактивних технологій

навчання звертає увагу на психологічний розвиток особистості. Методична підготовка з елементами інтерактивного навчання дозволяє краще пізнати учасників освітнього процесу, постійно взаємодіяти, обмінюватися пропозиціями, а це активізує творчий потенціал педагогів, розвиває критичне мислення. Організація інтерактивного навчання передбачає педагогічне моделювання, використання ділових ігор, аналізу відповідної ситуації, розуміння психології людських взаємин. Воно ефективно сприяє розвитку комунікативних компетенцій, як мега-механізмів у взаємодії між учасниками освітнього процесу [7, с. 122].

Інтерактивні технології дозволяють продуктивніше реалізувати навчання у взаємодії на основі упровадження тренінгових технологій; навчання у співпраці (в малих групах).

Тренінгові технології об'єднують особистісно-орієнтовану спрямованість організації освітнього процесу. Вони дозволяють, не змінюючи змісту освіти, забезпечити реалізацію освітніх стандартів інноваційними методами, розвиваючи при цьому самостійність, взаємодовіру, здатність до взаємодопомоги, прагнення до творчого пошуку дидактичних задач [3, с. 25].

Групова форма роботи широко використовується в роботі з фахівцями, зокрема і вчителями української мови, що має цілий ряд переваг. Так, групове заняття дає змогу набагато краще усвідомити свої як позитивні, так і негативні якості. Важливим аргументом на користь групової форми роботи є те, що за один і той самий час можна психологічно вплинути на значно більшу кількість людей, активізуючи виховні та мотиваційні механізми [1, с. 10].

Окремо розглянемо навчання у співпраці – колективну навчальну діяльність у малих групах (3–5 осіб), що є особистісно-орієнтованим, дає високий ефект не тільки в опануванні знаннями, вміннями і навичками, а й у соціалізації, формуванні комунікативних умінь. Основними варіантами навчання у співпраці є: навчання у команді (Student Team Learning. STL) – це варіант навчання у співпраці, розроблений в Університеті Джона Хопкінса (США) – передбачає самостійну роботу кожного члена групи у постійній взаємодії з іншими членами тієї ж групи в роботі над темою (проблемою, запитанням), що вивчається; ефективність команди залежить від результатів кожного її члена. Наприклад, у роботі з учителями української мови

доцільно використовувати популярні освітні інструменти – інтелектуальні карти, а також такі форми інтерактивного навчання, як «Мікрофон», «Мозковий штурм», «Мозаїка», «Дерево рішень» тощо.

Кооперативне навчання (cooperative leaning) – варіант, розроблений у 1978 році професором Еліотом Арнсоном і названий Jigsaw («пилка») – передбачає групову роботу (4–6 чол.) над матеріалом, розбитим на фрагменти (логічні або смислові блоки; при цьому кожен учасник групи детально розробляє свою частину матеріалу, стає «експертом» у своєму питанні обговорення здобутого матеріалу, що відбувається під час «зустрічі експертів»; далі «експерти» повертаються у свої групи і навчають тому новому, про що дізнались самі, інших членів своєї групи; ті, в свою чергу, доповідають про свою частину завдання (як зубці однієї пилки); на заключному етапі викладач може попросити будь-якого студента дати відповідь на певне питання теми (цей варіант особливо ефективний при організації самостійної роботи студентів).

Яскравим зразком цієї методичної роботи з учителями української мови можуть бути такі форми кооперативного навчання, як «Робота в парах», «Два-чотири – всі разом», «Робота в малих групах», «Карусель», «Акваріум» тощо.

«Навчаємося разом» (Leaning Together) – варіант навчання у співпраці, розроблений в університеті штату Міннесота в 1987 р. (Девід Джонсон, Роджер Джонс), передбачає поділ на різномірні (диференційовані) групи за рівнем навчальних можливостей по 3–5 осіб; при цьому кожна група отримує завдання, яке є складовою частиною теми, над якою працюють усі студенти академічної групи: всередині мікрогрупи завдання також диференціюються – отже загальний результат залежить від індивідуального вкладу кожного у спільну роботу.

Як підтверджує досвід методичної роботи, навчання і виховання за принципом співпраці об'єднує загальнолюдські принципи, підвищує моральні якості, виховує довіру, повагу, взаємодію та відповідальність. Дослідницька робота в групах – варіант, запропонований Шломо Шараном (Університет Тель-Авіва, 1976), передбачає подібний до попередніх поділ тих, хто навчається під час виконання дослідницьких завдань. Цікавими формами методичної роботи можуть слугувати науково-дослідні конференції, конструктивне бюро та наукові гуртки.

Варто відзначити, що всі запропоновані

варіанти мають багато спільного, а саме: одне завдання на всю групу, розподіл ролей, одне заохочення (одна оцінка) на всіх. В основі роботи групи – співпраця, взаємодопомога членів команди один одному, співпереживання. Тому в таких умовах кожен має рівні можливості для навчання згідно зі своїми здібностями. Найважливішим тут є спільно отриманий результат.

Серед форм роботи з учителями української мови, які є найбільш ефективними при впровадженні інтерактивних технологій навчання виокремимо кооперативне, ситуативне моделювання, дискусійні питання та колективно-групове навчання. Наприклад, вчителі української мови під час роботи майстер-класу «Інтерактивні технології на уроках української мови та літератури» запропонували наступні форми інтерактивної взаємодії з учнями, які можна використати на практиці, а саме «Дебати», «Рольова гра», «Ток-шоу», «Вертушка», «Велике коло» тощо. Принцип використання інтерактивних технологій в процесі навчання української мови дозволяє підвищити рівень засвоєння мовних знань і умінь, ступінь тренуваності таких розумових операцій як аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, які лежать в основі розвитку критичного мислення.

У методичній роботі з учителями української мови при застосуванні інтерактивних методичних технологій основне завдання вчителя полягає не стільки в передачі інформації, скільки в залученні учнів до творчо-наукового пошуку. Використання інтерактивних технологій дозволяє організувати творчу взаємодію суб'єктів навчання, результатом якої є «відкриття» нових знань учнем в процесі розв'язання навчальної проблеми, психологічно налаштувати учня на наукову хвилю та статус проєктної діяльності на уроках української мови та літератури, сформувати вміння (навички) здійснювати аналіз основних тенденцій розвитку середньої загальної освіти та враховувати їх у професійній діяльності; організовувати процес вивчення української мови і літератури у ЗНЗ відповідно до сучасних потреб (запитів) суспільства, завдань, що стоять перед системою середньої загальної освіти; ефективно реалізувати методичку інноваційного навчання української мови і літератури; реалізувати власну, науково обґрунтовану методичну систему викладання предмета. Підвищенню якості з викладання предмету дають такі проєктні завдання для

учнів: складання плану дій; збір інформації; дослідження теми; аналіз та узагальнення; презентація результатів; підведення підсумків.

Специфіка діяльності вчителя української мови полягає в тому, що він виступає не лише носієм лінгводидактичних знань, але і покликаний з допомогою філологічного виховання формувати в учнів мовознавче мислення, культуру та пошану до рідної мови.

Інтерактивне навчання вимагає від учителя української мови певних умов в організації освітнього процесу, зокрема: організації освітнього процесу як багатосторонньої, партнерської, інтенсивної комунікації; сприятлива, позитивна психологічна атмосфера в класі; орієнтації на ту чи іншу аудиторію; швидке «перевантаження» будови уроку, пристосування дидактичних задач та методів заняття відповідній аудиторії; можливості дослухатися до думки учнів, що навчаються працювати у команді; опанування великої кількості дидактичного матеріалу за короткий проміжок часу; створення «ситуація успіху».

Як зазначає М. Заєць, сьогодні відкритим залишається питання – чи повинні сучасні педагоги приділяти більше уваги формуванню навичок та компетенцій, які формує ринок праці, зокрема і гуманітарних дисциплінах. Вчена дискутує про те, наскільки універсальні компетенції зможуть допомогти учневі адаптуватися у дорослому світі професій, зокрема чи важливими є навички роботи в команді [3, с. 72].

Звичайно, не можна не погодитися з вченою, що в сучасного світу, у якому все швидко змінюється, освіта потребує нових підходів до навчання і інтерактивні технології допоможуть випускникам бути гнучким та мобільним та адаптуватися до суспільних змін. Адже рівень засвоєння мовних компетентностей, ступінь тренуваності таких розумових операцій, як аналіз, синтез, порівняння, узагальнення лежать в основі розвитку критичного мислення особистості, формують професійно-значущі якості і вміння особистості (емпатію, рефлексію, тактовність, комунікативну компетентність тощо); сприяють діагностиці, корекції і розвитку особистісних якостей і вмінь, зняттю бар'єрів, які заважають ефективній педагогічній діяльності; вчать розв'язувати складні проблеми, збільшувати альтернативні погляди, приймати продумані рішення; сприяють самовдосконаленню

особистості.

Висновки та перспективи подальших розвідок напреду. Отже, вирішення теоретичних і практичних завдань модернізації системи професійної освіти, виокремлення тенденцій її розвитку потребує оновлення підходів до організації методичної роботи вчителів-словесників, що ґрунтується на принципах доступності, варіативності, новизни, науковості, зворотного зв'язку. Вагомого значення набуває проблема удосконалення методичної роботи з педагогічними працівниками, упровадження в освітній процес досягнень знахідок передового педагогічного досвіду. Розв'язати цю проблему можна різними напрямками на основі упровадження інтерактивних технологій та активізації методичної роботи з учителями української мови у напрямку підготовки ерудованого, всебічно розвиненого, компетентного педагога, організатора, психолога, людини з високим почуттям відповідальності за результати навчання й виховання молодого покоління. Упровадження інтерактивних технологій у методичну підготовку вчителів-словесників сприятиме удосконаленню та систематизації знань щодо інноваційних підходів до навчання української мови й літератури, тестової діагностики навчальних досягнень учнів, застосуванню нових методів і прийомів навчання, навчальних занять нових форм, розроблення та оформлення власних методичних напрацювань.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Белл Д., Иноземцев В. Эпоха разобщенности / Д. Белл, В. Иноземцев. Москва: Центр исследований постиндустриального общества, 2007. URL: <http://library.khpg.org/files/docs/1329120428.pdf> (дата обращения: 07.12.2018).
2. Dubrovina, I., Horash, K., Radzivil, T., & Oliynyk, T. Роль мотивации в самообразовании будущих учителей / I. Dubrovina, K. Horash, T. Radzivil & T. Oliynyk. e-mentor, 2019(80), 10–17. <https://doi.org/10.15219/em80.1418>
3. Zajac M. Shaping the Future of Learning. Some Thoughts after the Online Educa Global Conference in Berlin, 27–29.11.2019 / M.Zajac . e-mentor, 2019. 5(82), С. 72-74. <https://doi.org/10.15219/em82.1447>
4. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання / О. Пометун. Київ: А.С.К., 2007, 144 с.
5. Про затвердження Галузевої концепції розвитку неперервної педагогічної освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 14.08.2013 р. № 1176 / Міністерство освіти і науки України. Вища школа, 9, (2003), 103–113.

6. Редько О. М. Педагогічні технології формування творчої особистості / О. Редько // Економіка в школах України, 2015. 8. 22–31.

7. Федорчук В., Кутішенко В. Соціально-психологічний тренінг формування творчого потенціалу майбутнього вчителя/ В. Федорчук, В. Кутішенко // Використання інтерактивних методів та мультимедійних засобів у підготовці педагога: збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський, 2003. 218 с.

REFERENCES

1. Bell, D. & Inozemtsev, V. (2007). *Ipoha razobshhennosty*. [The era of disunity]. Moscow.

2. Dubrovina, I., Horash, K., Radzivil, T., & Oliynyk, T. (2019). *Rol' moty'vacy'y' v samoobrazovany'y' budushhy'x uchytel'ej*. [The Role of Motivation in the Self-education of Future Teachers]. Warsaw.

3. Zajac, M. (2019). *Formuvannya majbutn'ogo navchannya*. [Shaping the Future of Learning]. Berlin.

4. Pometun, O. (2007). *Ency'klopediya interakty'vnogo navchannya*. [Encyclopedia of interactive learning]. Kyiv.

5. *Pro zatverdzhennya Galuzevoyi koncepciyi rozvy'tku neperervnoyi pedagogichnoyi osvity*. (2013). [On approval of the Sectoral concept of development of continuing pedagogical education]. Kyiv.

6. Redko, O. (2015). *Pedagogichni tehnologiyi formuvannya tvorchoyi osoby'stosti*. [Pedagogical technologies of formation of creative personality]. Kyiv.

7. Fedorchuk, V. & Kutishenko V. (2003). *Social'no-psy'xologichny'j trening formuvannya tvorchoho potencialu majbutn'ogo vchy'telya*. [Socio-psychological training of formation of creative potential of the future teacher]. Kamyanets-Podilsky.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ДУБРОВІНА Ірина Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки і психології вищої школи Національного педагогічного університету імені М. Драгоманова.

Наукові інтереси: дослідження професійного розвитку освітян в системі післядипломної освіти.

КОВАЛЬКОВСЬКА Ірина Іванівна – учитель української мови та літератури Броварської спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів № 5 імені Василя Стуса, магістр освітньої програми «Педагогічне дорадництво» Національного педагогічного університету імені М. Драгоманова.

Наукові інтереси: інтерактивні технології удосконалення сучасного уроку.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

DUBROVINA Iryna Volodymyrivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of Pedagogy and Psychology, Higher School of the National Pedagogical University named after M. Drahomanov.

Circle of scientific interests: research of professional development of educators in the system of postgraduate education.

KOVALKOVSKA Iryna Ivanivna – Teacher of Ukrainian Language and Literature of Brovary Specialized School of I-III degrees № 5 named after Vasyl Stus, Master of the Educational Program «Pedagogical counseling» of the National Pedagogical University named after M. Drahomanov

Circle of scientific interests: interactive technologies for improving a modern lesson.

Стаття надійшла до редакції 03.12.2020 р.

УДК: 378.22.018.8

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-192-63-66

ДУДІНА Оксана Валеріївна –

кандидат педагогічних наук, викладач кафедри мовних та гуманітарних дисциплін № 2

Донецького національного медичного університету

ORCID:<https://orcid.org/0000-0003-0405-5837>

e-mail: rexiff@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ У ГАЛУЗІ МЕДИЦИНИ В УНІВЕРСИТЕТАХ КИТАЮ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Дослідження особливостей підготовки магістрів у галузі медицини в сучасних умовах зумовлено суспільною потребою у висококваліфікованих лікарях, здатних до професійної діяльності. Особливо це є актуальним під час пандемії Covid-19, яка зачепила всі народи світу, паралізувала

медичні галузі багатьох країн. Вимогою часу в такій ситуації стає інтенсивне розширення міжнародного обміну науковою та науково-медичною інформацією між науковцями-дослідниками та лікарями-практиками. В Декларації Всесвітньої організації охорони здоров'я поставлено завдання забезпечити якісним і передовим лікуванням та зберегти